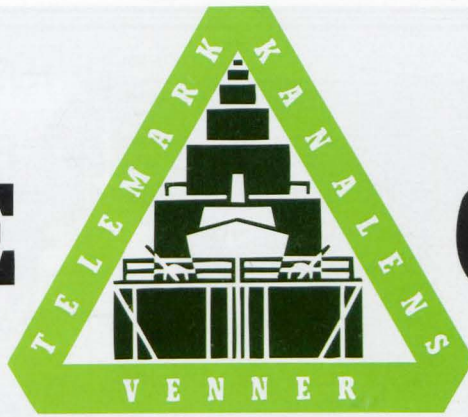

SLUSE

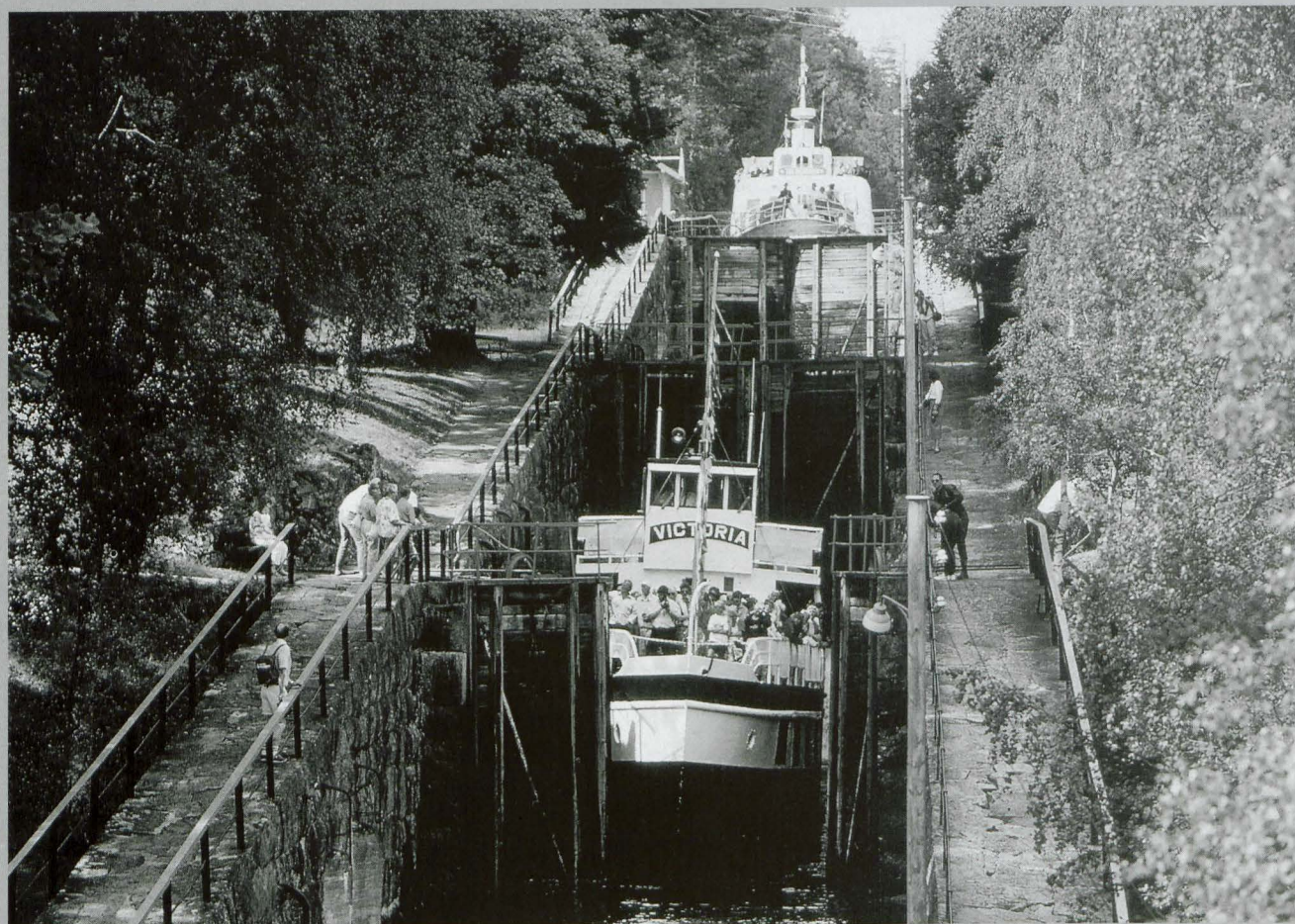
GLØTT

MEDLEMSBLAD FOR
TELEMARKKANALENS VENNER

NR. 1 – 2003
19. ÅRGANG

Husk årsmøtet på Lille Ulefos Gjestegaard – tirsdag 18. mars kl. 18.30

En annerledes gave

... proppfull av natur og kulturopplevelser!

Sluse cruise med
M/S «Victoria», M/S «Henrik Ibsen» og M/S «Telemarken»

Priser fra hundrelappen og oppover

Ring oss, så vil vi skreddersy et gavekort for deg!

Tlf.: 35 90 00 30 – Fax 35 90 00 21

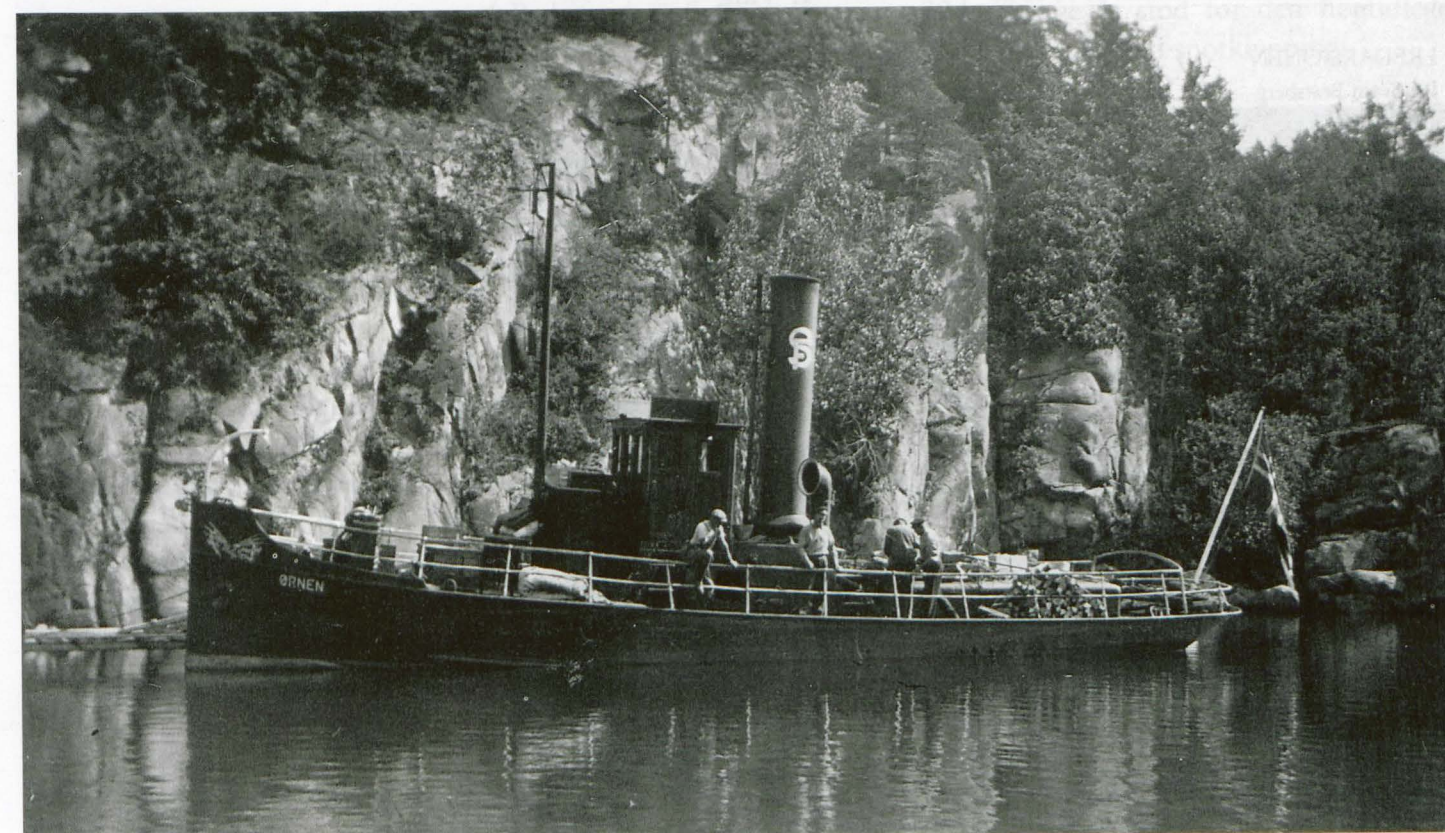
Telemark
REISER

POSTBOKS 3133 HANDELSTORGET – 3707 SKIEN
www.telemarkskanalen.com

Rutebåtene trafikkerer kanalen i perioden 19. mai til 7. september 2003

Bedrifter som er medlemmer av Telemarkkanalens Venner

ABB Control A/S	Quality Lifjell Hotel
Agder-Telemark Skogeierforening	Quality Straand Hotel
A/S Lundi	Rica Ibsen Hotel
A/S Turisttrafikk	Skien Postkontor
Betong Transport	Statens Vegvesen Telemark
Bø Hotell	Skien-Telemarkens D/S
Color Line	SkienSVassdragets Fellesfløtningskontor
Dalen Næringssamskipnad	Skotfoss Historielag
Fokus Bank	Sparebanken Grenland
Gautefall Hotell & Appartements	Statens kartverk Telemark
GS-Banken	Telemarkreiser
Holla Sparebank	Telemarksbåtene A/S
Høyers Hotel	Tokke kommune
Kviteseid kommune	Trio Fabrikker
Linjegods A/S	Union Tømmerkompani A/S
Morgedal Hotell	Varden
Norsjø Hotell	Øst-Telemark Reiselivslag
Notodden Motorbåtforening	

Her har vi et gammelt bilde av slepebåten D/S "Ørnen".

TELEMARKKANALENS VENNER

STYRET	Telefon:
Johannes Skarprud	35 05 35 73
Ulf Røvik-Larsen	35 94 52 99
Olé Moen	35 94 43 71
Vidar Edvardsen	35 53 64 35
Bjørn L. Rasmussen	35 52 17 04

VARAMENN	
Karen Eriksen	35 94 51 04
Olav Ajer	35 94 81 42

KASSERER/SEKRETÆR	
Janne Lindgren	35 90 00 26

I REDAKSJONEN	
Per Svein Bratsberg	35 52 31 57

Foreningens adresse:
Telemarkkanalens Venner
Postboks 372 Sentrum
3701 SKIEN

GS-banken bankgiro: 2610.22.15256

Postgiro: 0807 2100949

Forsidebilde:
D/S «Telemarken» ved Flåbygd brygge.

1. side etter idé av Kjell Dahl.

Grafisk tilrettelegging: Genius Forlag, Skien.

Trykk: Oluf Rasmussen A/S, Skien.

Årsmøte

Det innkalles til årsmøte i
Telemarkkanalens Venner
tirsdag 18. mars.

Vi møtes kl. 18.30
på Lille Ulefos Gjestegaard, Ulefoss

Før årsmøtet starter vil
Kanalprisen for 2002
bli utdelt

Dagsorden:

1. Valg av møteleder
2. Årsmelding for 2002
3. Regnskap for 2002
4. Valg
5. Arbeidsplan og budsjettforslag for 2003
6. Kontingent
7. Innkomne forslag

Etter årsmøtet:

"Lunde Slusepark - en idyllisk oase for
turister og lokalbefolkningen"

Lunde Slusepark skal utvikles til en oase for turister og lokalbefolkning.

Lokalsamfunnsutvikling, tiltak som skal gi økt attraksjonskraft spesielt mot turister og infrastrukturtiltak for å gjøre sluseparken tilgjengelig sentralt. Videre skal Telemarkkanalens kulturhistoriske verdi profileres og de verdier som er knyttet til biomangfold bevarer"

Enkel servering

Årsmelding 2002 for Telemarkkanalens Venner

1. STYRET

Styret har i 2002 hatt følgende sammensetning:

Styremedlemmer:

Johannes Skarprud
Ulf Røvik-Larsen
Ole Moen
Vidar Edvardsen
Bjørn L. Rasmussen

Varamedlemmer:

Karen Eriksen
Olav Ajer

Sekretær/kasserer

Janne Lindgren

Redaktør for Slusegløtt:

Per Svein Bratsberg

1.1 Redaksjon for Slusegløtt

Per Svein Bratsberg har også for 2002 hatt en sikker hånd om redaksjon, produksjon og utgivelse av «Slusegløtt». Slusegløtt har kommet ut med 1 utgivelse i 2002.

1.2 Virksomheten i styret

Styret har hatt 7 ordinære styremøter siden forrige årsmøte. Styremøtene har vært på Ulefoss.

I tillegg kommer dugnad på Bakstehuset, Eidsfoss og 2 arrangementer.

1.3 Gaver

Foreningen har søkt om utdeling av gavemidler fra en rekke banker i Telemark. Dette resulterte i følgende tildelinger: Kr. 6.000,- GS-Banken, Skien, kr. 2.000,- Holla Sparebank, Ulefoss, Lunde Sparebank kr. 1.300,- og Telemark fylkeskommune kr. 9.000,- Vi takker for støtten!

1.4 Aksjer

1 stk aksje i Skien Telemarkens Dampskibsselskap, verdi kr. 0,-.

2 stk aksjer i Skien-Dalen Båtselskap a/s a kr. 1.000,-.

1.5 Frimerker

Verdien av restbeholdningen av "Victoriamerker" pålydende kr. 1.30,- er kr. 595,40.

1.6 Andeler

5 andeler á kr. 200,- i Slepebåten Eriks venner til en bokført verdi av kr. 0,-.

1 andel á kr. 1.000,- i Telemarkreiser a.l., bokført verdi kr. 0,-.

I begge selskapene/foreningene betaler vi en årlig medlemskontingent med kr. 200,- til Eriks Venner og kr. 950,- til Telemark Reiselivs-råd (som medlem i Telemarkreiser a.l.).

2. MEDLEMMER

Siste oversikt over medlemstallet viser:

Privatmedlemmer	340
Bedrifter/org./kommuner	32
TOTALT	372

2.1 Arrangementer for medlemmene

lørdag 15. juni arrangerte vi Musikalsk Rebusløp med start ved Ulefoss sluse og mål ved Bakstehuset ved Eidsfoss sluser. Til tross for et ufyselig vær, var det i overkant av 30 personer inne på området, både medlemmer og ikke medlemmer.

2.2 Medlemskontingent

Medlemskontingenten for 2002 har vært kr. 150 for privatpersoner og kr. 500 for bedrifter, organisasjoner og kommuner.

3. VIKTIGE STYRESAKER I 2002

3.1 Smeodden brygge, Kviteseid

På Kviteseid dagen, den 11. august 2002, var det nyopning av bryggjehuset på Smeodden. Gunnar Næs, som hadde arbeidd på fløtninga i mange år stod for den høgtidlege opninga med snorklypping.

Bakstehuset på Eidsfoss er ferdig gjenreist.

Elles blei det fortalt litt om historien bak denne bryggja, som i mange år har stått til nedfalls. Og nå, takka vera påtrykk frå kanalvennene og ein flott innsats frå Kviteseid kommune, står ho fram fin og nyrestaurert.

3.2 Musikalsk Rebusløp

I samarbeid med "Viser langs kanalen" arrangerte "Telemarkkanalens Venner" et musikalsk rebusløp lørdag den 15. juni.

Rebusløpet startet ved Ulefoss sluser kl. 10.00, og deltakerne måtte være i mål ved Eidsfoss slusevokterbolig senest kl. 11.30. Vi ønsket spesielt barn og unge velkommen, og vi oppfordret medlemmene til å ta med venner og hele familien.

Rebusløpet gikk via Ulefoss Hovedgaard og fulgte "kulturstien" til Eidsfoss slusevokterbolig. Underveis måtte deltakerne løse musikalske gåter/spørsmål. De ble møtt av musikanter og instrumenter på sin vei. Gåtene skulle være løsbare for både små og store, og løypa var godt merket.

Når deltakerne kom i mål ved Eidsfoss oppfordret vi dem til å smake på det herlige brødet "kanalvennene" serverer. Vi hadde fyrt opp steinovnen i bakstehuset og serverte ferskt brød på tunet. Her ble det også premieutdeling etter det musikalske rebusløpet.

Etter rebusløpet kunne deltakerne spasere videre til visekonsert ved Vrangfoss sluser kl. 13.00 (gratis).

På søndre gavelvegg måtte all gammel kledning rivast. Ny botsvill er lagt og nokre nye stolpar i reisverket.

Se ellers omtale om Smeodden side 14 i dette nr.

Det var lagt opp til Maxitaxi tilbake til Ulefoss etter konserten.

P.g.a. av dårlig vær ble visekonserten arrangert inne i gymsalen ved Dagsrudheimen.

3.3 Eidsfoss slusevokterbolig

Styret har i samarbeid med kanalen og en vennegruppe for Eidsfoss slusevokterbolig arbeidet med en avtale for leie av boligen. Avtalen er i disse dager kommet i orden. Styret har i et tidligere møte bevilget kr. 5000,- som et oppstarttilskudd til gruppen.

Se nærmere omtale om dette spennende prosjektet på side 17 i dette nr.

4. Estetisk veileder for Telemarkskanalen

Foreningens styre har gjentatte

ganger tatt opp denne saken med Telemark fylkekommune, uten at det til nå er gjort noen formell avtale om tilskudd fra TKV.

5. Kanalprisen 2001

Kanalprisen for 2001 er tildelt Johan Rye-Holmboe. Se nærmere omtale side 9.

6. Styret for Telemarkkanalens venner

ønsker å takke sine medlemmer, komiteer og samarbeidspartnere for et godt samarbeid i 2002.

RESULTATREGNSKAP FOR 2002

DRIFTSINNTEKTER

Medlemskontingenter	45.314,00
Salg av trykksaker	0,00
Driftstilskudd Telemark fylkeskommune ...	9.000,00
Gave GS-banken	6.000,00
Gave Holla Sparebank	2.000,00
Gave Lunde Sparebank	1.300,00
Aksjeutbytte	75,00
Renteinntekter	734,95

TOTALE DRIFTSINNTEKTER..... 64.423,95

DRIFTSUTGIFTER

Kanalprisen	5.025,00
Kontor/administrasjon	19.710,50
«Slusegløtt»	9.000,00
Styre-/medlemsmøte	6.106,00
Medlemskontingenter	1.150,00
Arrangementer	1.102,50
Gaver	1.742,50
Div. kostnader Bakstehuset	1.289,00
Nye konv. og brevark	4.154,00

TOTALE DRIFTSUTGIFTER..... 49.279,50

DRIFTSOVERSKUDD..... 15.144,45

Balanse pr. 31.12.2002

EIENDELER

Kasse	770,00
Postgiro	3.713,52
GS-banken 2610.22.15256	18.339,71
GS-banken 2610.50.28082	48.968,47
Frimerkebeholdning	595,40
Aksjer 1)	2.000,00

SUM EIENDELER..... 74.387,10

GJELD OG EGENKAPITAL

Egenkapital pr. 31.12.98	59.242,65
Årets overskudd	15.144,45

SUM GJELD OG EGENKAPITAL..... 74.387,10

NOTE TIL REGNSKAPET

- 1) Aksjer: 1 stk aksje i Skien-Telemarkens Dampskipsaksjeselskap bokført verdi kr. 0,-.
2 stk. aksjer i Skien-Dalen Båtselskap A/S, bokført verdi kr. 2.000,-

Skien 31. desember 2002
05. februar 2003

Regnskapet revidert og funnet i orden.
Marit Jørgensen
Revisor.

Budsjettforslag for 2003

INNTEKTER

Renteinntekter	1.000,-
Medlemskontingent	50.000,-
Adm.tilskudd	5.000,-
Gaver	7.000,-
Salg av trykksaker	500,-
Underskudd	19.000,-
	82.500,-

UTGIFTER

Slusegløtt	15.000,-
Kanalpris	5.000,-
Kontor/administrasjon	20.000,-
Medlemskontingenter	1.500,-
Styremøter/medlemsmøter	6.000,-
Eidsfoss, oppstart vennegruppa	5.000,-
Prosjektmidler	20.000,-
Vervekampanje	10.000,-
	82.500,-

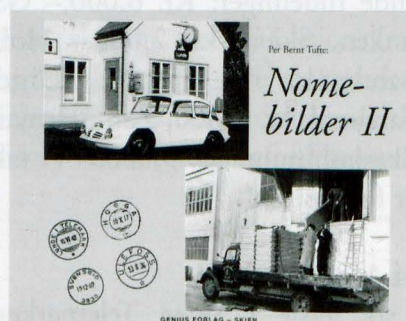
NY BOK

Per Bernt Tufte:
Nomebilder II

Temaet for denne utgivelse er «folkeli» med foto fra alle deler av Nome. Boken inneholder bl.a. innslag om lag- og foreningsliv, arbeidsliv, fritid og ikke minst skolebilder.

En del av «albumet» er viet plass til gamle poststempel fra hele kommunen.

Til salgs i bokhandelen!

VALGKOMITEEN'S FORSLAG

1 styremedlem er på valg – varamedlemmer og revisor velges for 1 år av gangen.

Styremedlem: Johannes Skarperud
Styremedlem: Ole Moen
Styremedlem: Gisle Kavli
Styremedlem: Vidar Edvardsen

1 styremedlem som er på valg:

Styremedlem: Ulf Røvik-Larsen

Valgkomitéens forslag:

Ulf Røvik-Larsen

2 varamedlemmer som er på valg:

Varamedlem til styret: Olav Ajer
Varamedlem til styret: Karen Eriksen

Valgkomitéens forslag:

Varamedlem til styret: Olav Ajer
Varamedlem til styret: Karen Eriksen

Revisor: Marit Jørgensen

Revisor: Marit Jørgensen

Forslag til valgkomité:

Reidar Jenssen

Per Bjørn Solvang

Gisle Kavli

Reidar Jenssen

Per Bjørn Solvang
Valgkomitéen

Per Svein Bratsberg

Forslag til arbeidsprogram 2003

1. Arrangementer for medlemmene på Eidsfoss
2. Utarbeide finansiering av uteplass på Eidsfoss
3. Istandsetting av fyrlykter og seilingsmerker langs kanalen.
4. Medlemsverving
5. Samarbeid med Telemark fylkeskommune og reiselivsnæringen

Johan Rye-Holmboe fikk kanalprisen 2001

I styremøte i Telemarkkanalens Venner 13. februar 2002 ble sjøkaptein Johan-Rye Holmboe hedret med kanalprisen for år 2001.

Prisen, som består av diplom og et pengebeløp på 5.000,- kroner, ble overlevert på hans sykeleie på TSS 15. februar.

Rye-Holmboe var tydelig rørt over å motta prisen og ville gjerne delta på årsmøtet hvor tildelingen skulle markeres mer formelt. Slik skulle det ikke gå.

Tildelingen av Kanalprisen til Rye-Holmboe var egentlig en selvfølgelighet. På diplomet står begrunnelsen i korttekst: «enestående ambassadør og symbol på Telemarkskanalen». Sett i ettertid skulle nok tildelingen vært gjort tidligere, men det er slikt det er vanskelig å forutse.

Ingen hadde større omsorg for «Victoria» og Telemarkskanalen enn Rye-Holmboe. I tillegg til kap-

Johan Rye-Holmboe der han trivds best, på «brua» på M/S «Victoria».

Foto: fra «Nomeboka», @nno Forlag, Ulefoss.

teinens gjerninger var han på pletten seint og tidlig. Han tok seg aldri helt fri. Han passet på båtene, oppdro mannskapet og fikk gjennomført tiltak og forbedring selv når økonomien var dårlig. På messer og tilstelninger var han en utmerket ambassadør med sin opprinnelige dialekt og sin likefremme væremåte. I de siste årene av sitt liv fikk han også tid til å delta som medlem av

styret i Telemark-kanalens venner. Han var rett på sak og godt likt selv om han noen ganger kunne være brå, det hører også med i bildet av en kaptein. Johan Rye-Holmboe var kaptein i ordets rette mening.

Vi lyser fred over hans minne.

For styret i TKV
Vidar Edvardsen

Dette er et sjeldent bilde, som er tatt inne på en av kanalbåtene, kanskje noen av leserne kjenner igjen omgivelsene? Fotograf: Ukjent. Utlånt av Bjarne Lia, Lunde.

Kanalprisen 2002

TELEMARKKANALENS VENNER HAR OPPRETTET KANALPRISEN. PRISEN SKAL GÅ TIL PERSONER, BEDRIFTER ELLER INSTANSER SOM HAR GJORT EN SÆRLIG INNSATS FOR AT DET SKAL SE PENT OG REPRESENTATIVT UT I MILJØET I UMIDDELBAR NÆRHET AV KANALEN. PRISEN ER PÅ KR. 5.000,- SAMT ET MINNEDIPLOM ELLER GRAFISK BLAD.

JURYEN – SOM ER STYRET I TELEMARKKANALENS VENNER – ER ÅPEN FOR FORSLAG TIL KANDIDATER I 2002.

VI VIL UNDERSTREKE AT EN IKKE BLIR PRISKANDIDAT ETTER Å HA RAKET HAGEN ELLER PLUKKET OPP LITT RASK OG ROT LANGS KANALEN. (DET SKAL EN SELVSAGT OGSÅ GJØRE). HER FORVENTER VI OSS STØRRE LØFT TIL EKSEMPEL OG FORBILDE FOR ANDRE. TILTAK SOM BLIR LAGT MERKE TIL!

VI HÅPER AT PRISEN VIL INSPIRERE TIL INNSATS SLIK AT OPPLEVELSENE PÅ KANALEN BLIR RIKERE FOR SÅVEL TELEMARKINGER SOM BESØKENDE.

HAR DU FORSLAG TIL KANDIDATER, SÅ SEND DETTE SKRIFTELG TIL:

TELEMARKKANALENS VENNER
POSTBOKS 372
3701 SKIEN

FORSLAG SENDES INNEN 10. MARS 2003.

JEG/VI FORESLÅR TIL KANALPRISEN:

BEGRUNNELSE:

INNSENDT AV:

NAVN:

ADR.:

TELF.:

”Murane”

- gammel kjøreveg langs kanalen mellom Hogga og Strengen

Vegpartiet er 1,7 km langt og har et dekke av grus og gress. Vegen er bygd inn i vannkanten ved Telemarkskanalen. Vegsida som vender ut mot kanalen er murt opp med bruddstein til ca. 2,5 m høyde. Vegen har stabbestein på hele partiet og er et imponerende syn der den følger vannkanten over hele strekningen. Ved vegen finnes det rester etter tyskernes befestningsanlegg fra den 2. verdenskrig, blant annet en gammel bunker.

I årene 1847 – 1853 ble kjøre-

vegen mellom Ulefoss og Strengen bygget. Da Hogga sluser ble bygget i ca. 1890, ble deler av vegen mellom Hogga og Strengen demmet ned. Derfor ble det bygget en ny kjøreveg på deler av strekningen, rett ovenfor den gamle vegen. Den nye vegen var ferdig i 1892, og var lenge den eneste kjørevegen mellom Lunde og Flåbygd.

Vegen ble restaurert av Statens vegvesen og Nome kommune i 1990. Vegen og Telemarkskanalen danner på denne strekningen et

samferdselshistorisk interessant miljø.

Vegpartiet brukes i dag som turveg for gående og syklende.

Kilde: Vegminner og veghistorie i Telemark utgitt av Statens vegvesen Telemark, høsten 2001.

Arnulf Berge –
Statens vegvesen Telemark

Om planene for hestejernbane mellom Norsjø og Skien

Av Tor Kjetil Gardåsen

Dersom du trodde at kanal var det eneste alternativ for forbindelse mellom Skien og Norsjø, må du tro om igjen. Det kunne like gjerne blitt en jernbane - endatil en hestejernbane. Denne artikkelen forteller om 1850-årenes arbeid for hestebane mellom Skien og Løveid. Banen skulle gå tvers gjennom byens gater og videre utover Bakken.

Da det første dampskip ble satt i drift på Norsjø og Heddalsvannet, «Statstraad Stang» i 1851, var ennå forbindelsen mellom Skien og Norsjø den gamle: varer måtte kjøres med hest over Geiteryggen og til Fjærestrand ved Fjærekilen, hvor «Statsraad Stang» lå og ventet. Redaktør Herman Bagger var den første som lanserte idéen om en

Her skulle hestejernbanen gå: Gjennom Skiens gater, ut Hjellen . . .

lokomotivjernbane på denne strekningen. Han fikk to engelske ingeniører ved Hovedbanen mellom

Christiania og Eidsvoll til Skien for å vurdere muligheten. Ingeniørene mente at en jernbane kunne bygges over Geiteryggen uten særlig store omkostninger. To andre engelske jernbaneingeniører som Skiens bystyre fikk hit, mente imidlertid at en linje direkte mellom Skien og Løveid ville være slakere, og at banen kunne være en hestejernbane, dvs. at jernbanevognene med mennesker og varer skulle trekkes av hester.

Et kart fra 1851 i Skien-Norsjøkanalens arkiv har inntegnet traséen for denne hestejernbanen. Banen skulle gå fra Skiens havn over Mudringen, gjennom sentrum og Hjellen og utover Bakken til Myren. Det er trukket tre alternative linjer gjennom midtbyen, som var den gamle trebyen før brannen i 1886. Fra sentrum går linjen ut til Lundetangen og videre over løkkene

på Bakken: Wattmanns løkke og Eriksens løkke. Ved Falkumelva er den trukket gjennom Cappelens Teglblænderi på Fartangen og i bro over Falkumelven. Herfra går det videre til Elstrøm og langs elvens nordre side. Kartet består av i alt 4 plater som viser traséen helt frem til Norsjø ved Løveid.

Det som videre skjedde kom imidlertid til å få betydning for kanalsaken. Amtmann Aall satte seg i bresjen for kanal og fremmet et forslag overfor amtsformannskapet og Skiens bystyre. Herman Bagger kjempet på sin side iherdig for jernbane, men amtet og bystyret hadde tro på kanalsaken, og «jernbanepartiet» måtte etter en tid anse slaget for tapt. Arbeidet med kanal ble satt i gang i 1854, og kanalen ble åpnet i 1861.

I dag er jernbaneprosjektet bare en merkverdighet som vi kan studere på gamle kart. Men Bagger holdt på sitt og hevdet så sent som i 1879 at en jernbane ville ha blitt et langt mere lønnsomt tiltak enn den kanalen som ble bygget. Og i dag kan vi bare spekulere på hvordan vår tids turister ville opplevet en tur i en hestetrukket jernbanevogn som den første etappe på båtturen til Telemarken.

Kilder:

Einar Østvedt: *Skiens Historie III*. Skien 1959 s. 354-356.

Thor Inge Rødseth og Tor Kjetil Gardåsen: *Med gamle kart gjennom Skiens historie*. Byminner 19. Skien 1984 s. 127.

.... og videre over Falkumelva.

. . . utover Bakken . . .

. . . over Granebanen . . .

. . . mot Bakkestranda . . .

Smeodden bryggje i nyrestaurert drakt

På Kvitesiddagen, den 11. august 2002, var det nyopning av bryggjehuset på SMEODDEN. Gunnar Næs, som hadde arbeidd på fløtninga i mange år stod for den høgtidlege opninga med snorklypping.

Elles blei det fortalt litt om historie bak denne bryggja, som i mange år har stått til nedfalls. Og nå, takka vera påtrykk frå kanalvennene og ein flott innsats frå Kviteseid kommune, står fram fin og nyrestaurert.

Området SMEODDEN – Spjotsodd har til alle tider vore eit viktig trafikkknutepunkt. Kom ein med båt på fjorden var det eit sentralt punkt, kom ein over land var det eit problem.

I dag ligg området der som eit viktig samferdselshistorisk område. Her ligg nå to restaurerte bryggjer,

Gunnar Næs sto for åpninga av den nyrestaurerte SMEODDEN brygge.

Tre sentrale aktørar i restaurering av SMEODDEN brygge. Frå venstre: Johannes Skarprud, Gunnar Næs og Per Svein Bratsberg.

restar etter flytebryggje og restar etter fergeleie.

Tankar om brubyggjing

I 1838 sendte sokneprest M. B. Landstad i Kviteseid eit brev til formannskapet.

I brevet skreiv han at han meinte ein måtte byggje bru ved Sundet og flytebru ved Spjotsodd. Ferjing fram og attende over desse to sunda kom på 6 skilling for kvar person. Slikt var for dyrt for fattigfolk og skadde kyrkjesøkinga, skreiv Landstad.

Skulle ein frå Sundbygdi til kyrkja måtte ein passere to sund med to ferjingar. Det galdt anten ein skulle til messe, til bryllaup eller gravferd. Ikkje så rart at presten Landstad engasjerte seg i problemet.

Etter kvart var det fleire som hadde tankar om brubyggjing. Bru

over Sundet var noko ein kunne få til, men frå Spjotsodd over til SMEODDEN var det verre. Det kom opp tankar om å byggje bru over Skarprudstraumen i staden, då kunne ein klare seg med ei bru, og den trong ikkje bli lenger enn den over Sundet. Men oppsitarane i Haukomgrend sette seg imot desse planane, og dei vart skrinlagde.

Brua over sundet kom etterkvart på plass, først som flytebru, og i 1962 stod den nye hengebrua ferdig.

Når det gjeld sambandet Spjotsodd – SMEODDEN har det alltid vore eit trafikkknutepunkt, og litt av eit samferdselshistorisk sentrum: På Spjotsodd ser det ut til å ha vore fast ferjemann alt i 1763. Flytebrua frå Setflotodden og over til den andre sida er nemd alt i 1843.

Trafikken over heia

SMEODDEN bryggje var eit knutepunkt for all trafikk til Vrådalen, Nissedal og Tørdal i lange periodar.

I tida før jernbanen kom til Treungen i 1910, var det stor trafikk med lasskøyring over heia. Alle varar til Vrådalen og Nissedal, delvis Tørdal, (vegen Steane - Tørdal kom i slutten av 1880 åra) kom med Telemarksbåtane frå Skien. Frå SMEODDEN til Vrådalen var det hestekøyring. Til Nissedal og Treungen tok rutebåten varene frå Vrådalen. Tørdølane henta varene sine på SMEODDEN og køyrde til Vrådalen og over Tørdalsheii. Som regel gjorde dei tre turar i veka med overnatting på Straand Skjuss-stasjon.

Torgeir Straand fortalde om denne køyringa: Då eg seinare køyrde lass over heia på den nye vegen, var det vanleg å lesse 4-500 kg på lasset. Om sommaren bruka dei tohjulsger og om vinteren lasslede (langlede), ein slede som var noko smalare enn ein vanleg hestlede.

Då slepebåten "Fram" i Vrådalen blei klinka saman i 1909, kom den

Ferge ved SMEODDEN, er eit postkort. Kortet er sendt som jolehelsing i 1927.

Ferge ved Spjotsodd.

store dampkjelen med båten til SMEODDEN. Det var Johan Straand som køyrde den over til Vrådalen. Kjelen vog 1000-1200 kg. Han bruka 2 hestar, men det var eit drygt lass likevel å få opp kleivane.

Etter at hjulbåten St. Olaf vart sett i regelmessig trafikk Strengen – Dalen frå 1852 blei det sjølv sagt mykje meir varer og trafikk på bryggja.

Og med den aukande trafikken kom ønske om å få ein lagerplass med tak for varene.

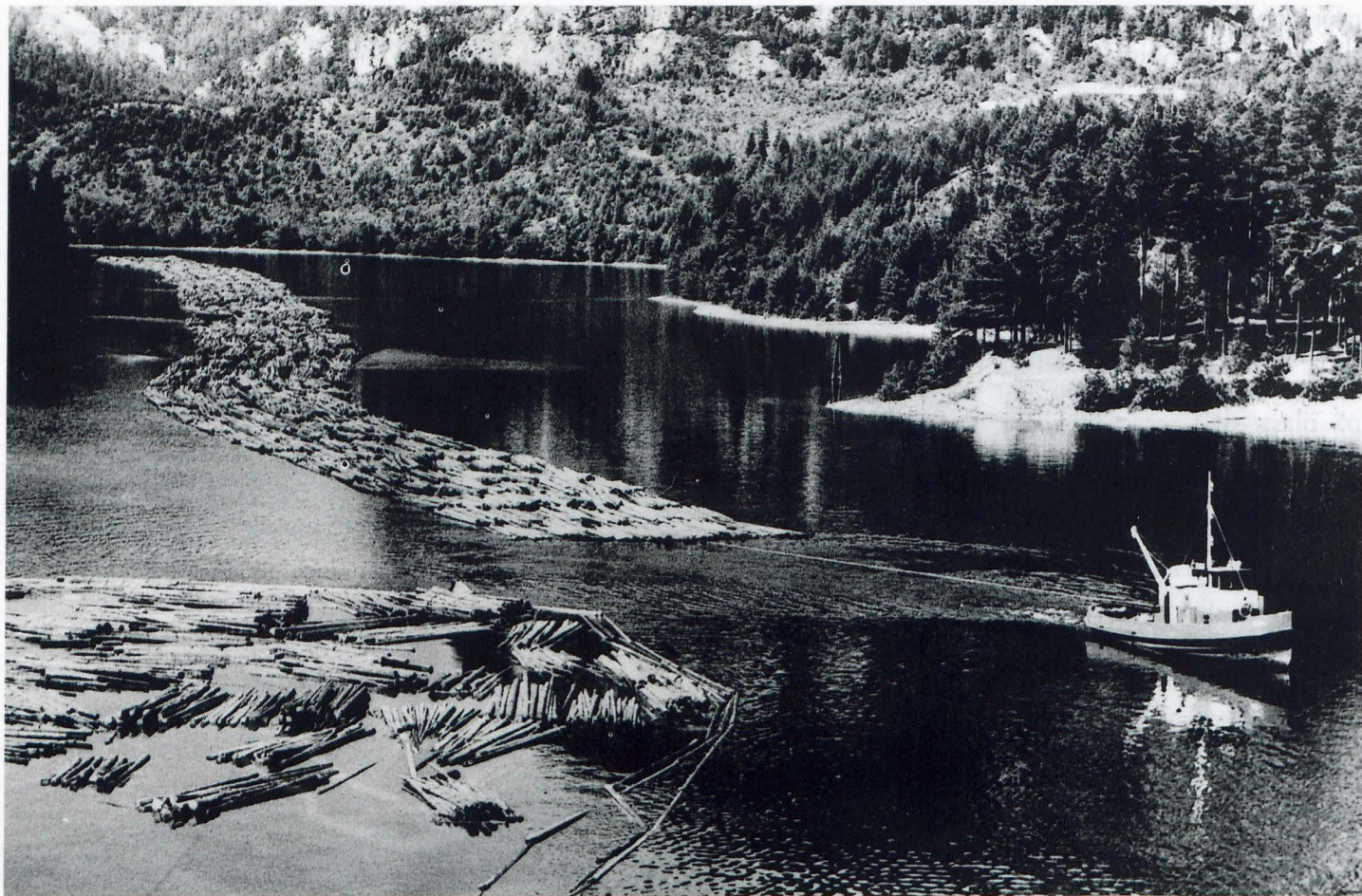
Bryggjehuset på SMEODDEN

I dag er det ingen som veit sikkert når huset på SMEODDEN vart bygd,

men under restaureringa vart det funne ein frakteseddel på ei kasse øl frå Skien som skulle til Vrådalen. Denne var frå 1904. Ein reknar med at huset er frå om lag 1900.

Vegen frå Fjågesund til Grova i Tørdal kom i 1916 – då tok dei varene frå Fjågesund. Då rutebåtane slutta på 1950-talet, blei det ikkje bruk for bryggja på SMEODDEN lenger.

Då overtok Fløtninga området. Men så vart det slutt på fløtninga og, og bryggja vart ståande atgløymd og meir og meir til nedfalls. Ein og annan turistbåt på veg opp eller ned kanalen fann seg ein lagleg overnattingsplass der, og ein eller annan

Her ser vi en av slepebåtene passere utenfor Smeodden, 16.000 kubikk kunne det være i de største slepene.

sportsfiskar stod på bryggekannten og prøvde fiskelykka litt, men elles var det stilt.

Restaureringa av bryggehuset

Telemarkskanalens venner har sett seg som ein av sine viktigaste oppgaver å vere med å ruste opp anlegg som har tilknytning til kanalen. Dette kan dei ikkje klare aleine,

men dei kan vere pådrivarar – og ofte må dei også trø til med noko innsats. Når det galdt restaureringa av Smeodden vart det slik at når Kviteseid kommune først "hadde tatt saka" var det ikkje så mykje påtrykk som trongst heller. Stort sett var det bare å sjå at arbeidet skrei fram.

Og her vart arbeidet, med

Asbjørn Gåsdaalen som primus motor, gjort etter alle kunstens reglar, – jamvel så bra at ein av dei nye stolpane vart stolne - så materialet må og vere prima!

Og nå står huset der, nyrestaurert, nymåla, og minst like fint som vi må tru det var som nytt for 100 år sidan. Og så må vi tru at det kan stå der i nye hundre år, som eit kulturhistorisk minne om ei samferdsels-historie som var.

Og på Kviteseid dagen, den 11. august 2002, var det nyopning av bryggehuset på Smeodden. Gunnar Næs, som hadde arbeidd på fløtinga og sjølv overnatta i Smeoddduset i si tid, klypte snor og fortalde frå fløtinga, og han og Asbjørn Gåsdaalen fekk kvar sin innramma pristabell for frakt på kanalen i gåve frå kanalvennene.

Johannes Skarprud

D/S Victoria ved flotebru er eit amatørbilete frå 1920-åra ein gong. Her ser du den provisoriske flotebrua som blei lagt over sundet sæleg om vinteren.

Området ved Eidsfoss slusevokterbolig går spennende tider i møte. Styret for "Telemarkskanalens Venner" har nå inngått kontrakt med fylkeskommunen for å leie Eidsfoss slusevokterbolig.

I forbindelse med fjorårets "Viser ved kanalen" arrangerte styret for Telemarkskanalens Venner en musikalsk rebus fra Ulefoss til Eidsfoss sluser.

Arrangementet var vellykket til tross for at "himmelens sluser" åpnet seg og bidro til at det var mange "våte katter" som innfant seg til varmt brød fra baksteovnen, prisutdeling og utendørs visetoner på tunet til Eidsfoss slusevokterbolig.

Tydeligvis lot flere av "de våte kattene" seg inspirere av hvilke muligheter som ligger i miljøet rundt Eidsfoss slusevokterbolig. Det begynte i alle fall å "putre" med gode ideer og lyst til å gjøre noe mer for området blant en del "kanalvenner". Det syntes styret var interessant og tok initiativ overfor fylkeskommunen for å få leie slusevokterboligen og arealet rundt. Innen 15. februar tar styret over ansvaret som leietaker av området, men det vil være en egen "vennegruppe" som har det praktiske tilsynsansvaret.

I disse dager har denne "Vennegruppa for Eidsfoss slusevokterbolig" samlet seg for å forberede kommende sommersesong. Det er en koordineringsgruppe på 5 personer som styret i Telemarkskanalens Venner skal forholde seg til.

"Koordineringsgruppa" skal fungere som en undergruppe av styret.

Ved oppstart vil den bestå av følgende personer :

Olav Hermansen
Merethe Moe
Gisle Kavli
Kjell Vidar Andersen
Karen Eriksen

Bak denne gruppa igjen er det ca. 20 personer som har meldt sin interesse for å bidra til at det skapes mer "liv og røre" på Eidsfoss. Og flere vil det forhåpentligvis bli...

Ideer og "tanker" rundt vennegruppas motivasjon:

Det er viktig at det ikke skapes for store forventninger til hva vennegruppa kan få til, sier de fem i koordineringsgruppa. Ideen er å gripe fatt i et lokalt engasjement som er der i dag, og få dette til "å blomstre" videre.

Kanalvennene ved Eidsfoss

Vårt mål er å bidra til vitalisering av området "Eidsfoss slusevokterbolig". Vårt engasjement skal skape ringvirkninger/kjedereaksjoner slik at området blir mer brukt av andre.

Minimum 1 gang pr. år skal vi forplikte oss til å stå ansvarlig for et arrangement som henvender seg til allmennheten, men vårt mål er å få til både formelle og uformelle samlinger som bidrar til å markedsføre

det fine anlegget som Eidsfoss slusevokterbolig representerer.

Vi skal bestrebe oss på å aktivisere skolene i Nome til å bruke miljøet ved Eidsfoss slusevokterbolig i større grad enn nå, ikke minst den flotte baksteovnen som ble gjenoppbygget for 2-3 år siden.

Vi ønsker å gå gjennom de planene som foreligger for uteområdet, og komme med forslag på oppgaver som vi kan utføre gjennom dugnadsarbeid.

Vi vil påta oss et tilsynsansvar for stedet. Dugnadsarbeid vil være en viktig arbeidsform for oss, og min. 2 ganger pr. år (vår og høst) vil vi ha en dugnad på selve uteanlegget.

Det er gjort så mye bra her sier de engasjert. Mange positive krefter har sørget for at bakstehuset er gjenreist og bygningene framstår relativt nymalte og intakte. Skolene viser mer og mer interesse for stedet og mange "kanalvenner" har over lang tid hatt ideer for bedre utnytting av stedet. Nå når Telemarkskanalens Venner leier stedet, har vi langt større frihet til å sette i gang å realisere ideene.

Vi vil primært satse på å gjøre uteområdet mer innbydende og ta bygningene og området i bruk. Folk skal velge å slå seg ned her med nistepakka på søndagsturen.

Men . . . av og til kan de la nistepakka ligge hjemme . . . for da kan de heller bli servert rykende ferskt brød rett fra baksteovnen, nytrukket kaffe og kanskje en svingom på tunet til feiende musikktoner . . .

Ja, det blir spennende å følge med fremover, og styret i Telemarkskanalens Venner gleder seg til det videre samarbeidet med "Vennegruppa for Eidsfoss slusevokterbolig".

Styret for Telemarkskanalens Venner
Februar 2003

Nytt fra Telemarkskanalen

Telemarkskanalen/Skien er Telemark fylkes tusenårssted

I forbindelse med markeringen av millenniumskiftet ba Stortinget alle landets kommuner og fylkeskommuner om å velge ut hvert sitt Tusenårssted. For fylkenes tusenårssteder sa stortingsdokumentene at det skulle være et sted med "nasjonal historisk, kulturell og miljømessig betydning som peker utover det enkelte fylke". I 1998 valgte fylkestinget i Telemark at Tusenårsstedet vårt skulle være Telemarkskanalen/Skien.

Koplingen med Skien ble konkretisert som det historiske møtestedet mellom vannene i byen – Vannfronten.

Norske tusenårssteder

Telemarkskanalen er i godt nasjonalt selskap som Tusenårssted. Andre fylkesvise tusenårssteder er bl.a. Fredriksten Festning (Østfold), Eidsvoll 1814 – Rikspolitisk Senter (Akershus), Midgard Historisk Senter/Borrehaugene (Vestfold), Nes Verk (Aust-Agder), Lindesnes Fyr (Vest-Agder), Jugendstilsenteret i Ålesund (Møre og Romsdal), Trøndelag Folkemuseum (Sør-Trøndelag) og Petter Dass-museet (Nordland) - for å nevne noen.

Tusenårsstedet gir utviklingsmuligheter for kanalen.

Valget av Telemarkskanalen/Skien som fylkets Tusenårssted vil utvilsomt bidra til å styrke kanalens nasjonale betydning som kulturminne og turistattraksjon. I kjølvannet av Stortingets vedtak følger nemlig også statlige utviklingsmidler, som sammen med fylkeskommunal andel, interkommunale næringsfond og kommunale bidrag til sammen utgjør ca. 20 millioner for vårt vedkommende.

Estetisk program

En estetisk opprusting ved sluseanlegg og brygger står sentralt - bl.a.

nye informasjonstavler og skilt, riktig møblering med benker, bord, søppelstativ, riktige farger på bygninger, beplantning og opprusting av adkomster til sluseanlegg. I tillegg skal det hele samles i en estetisk håndbok, en "kokebok" som sier hvordan anleggene skal framstå for framtida.

Lunde Slusepark

Etter initiativ fra lokalmiljøer i Nome er et spennende utviklingsprosjekt ved Lunde sluse nå på planstadiet. Mudring av landskapet innenfor småbåthavna og etablering av friområde med bl.a. teltovernatting for kanopadlere og andre reisende hører med blant flere tiltak her. En utvidet båthavn og et bedre tilrettelagt serviceområde vil kunne føre til økt besøk ved Lunde Slusepark, som er navnet på dette utviklingsprosjektet. En egen styringsgruppe med Nome kommune, Nome Utvikling, initiativtakerne og Telemarkskanalen styrer arbeidet.

Løveid Sluseanlegg

Løveid sluseanlegg inneholder mye spennende, men er et nedslitt anlegg. Flere bygninger som i dag leiés ut som boliger har behov for renovering. Det gjengrodde landskapsrommet rundt slusemesterboligen kan åpnes og parkmessig tilrettelegges for publikum. Ved munningen av Norsjø er det populært å bade om sommeren, men det finns ikke toaletter der, og området trenger sårt en opprydding i småbåtbryggene. Løveid er et sentralt utgangspunkt for den lokalhistoriske Skotfossien, og kulturar-

rangementer som "Sluseslaget", "Viser ved Kanalen" og årlig bryggedans gjør også sitt til at Løveid har et stort utviklingspotensial. Vi i Telemarkskanalen skal nå i vinter starte en utviklingsprosess sammen med frivillige krefter på Skotfoss, Skien kommune og Telemarkskanalen Venner.

Vannfronten i Skien

Prosjektene her er først og fremst belsningsprosjektet "Morild" i regi av det berømte arkitektkontoret Snøhetta. Her vil bygg, vannspeil, tekniske anlegg og andre innretninger bli fanget opp i en belsningsdesign som skal framheve byens historiske og industrielle utvikling knyttet mot vannveien og forsterke byidentiteten. Dessuten kommer en historisk kultursti langs Vannfronten, fra Bakkestranda via Hjellebrygga, Laugstol Park, Smieøya og Bryggeparken til Tollboden. Det utrygge kraftstasjonsinntaket innerst i Hjellevannet skal sikres gjennom utsmykningsprosjektet "Isslottet", der kunstneren Torunn Myrann er engasjert. Prosjektene i Skien by styres av Skien kommune i nært samarbeid med Telemarkskanalen.

Ragnar Nilssen
prosjektleder Telemarkskanalen

Fra Løveid, Skotfoss.

Har du gamle bilder fra livet på kanalen? Da kan du bidra til å gjøre internettpresentasjonen av Telemarkskanalen historie enda bedre.

- Vi vil ha tak i flest mulig gamle bilder og annen informasjon, som er knyttet til kanalens historie, sier prosjektleder Ole Bjørn Ulsnæs. Det kan også være tekster, omtaler eller gjenstander. Arbeidet er nettopp startet, og så tidlig i prosessen, er nær sagt alt av interesse. Ta kontakt med oss dersom du har noe du tror kan bidra til å gjøre nettsidene bedre.

Vi ønsker selvfølgelig ikke å overta bildene, men å låne dem en kort periode for å overføre dem til web'en.

- Sjømannsforeningen i Skien hjelper oss med fakta om båtene som har trafikkert vassdraget, forteller Ulsnæs.

- Vi er på jakt etter litt andre bilder enn de som vanligvis blir vist. Bilder av mennesker som har sitt daglige virke på båter, i slusene og ellers på kanalen er ikke presentert i de bøkene jeg har sett. Derfor jakter vi spesielt etter bilder som viser hverdagslivet på Telemarkskanalen.

Målet er å skape en spennende internettløsning, som forteller om kanalens betydning.

Den historiske informasjonen skal gå inn som en viktig del av Telemark fylkeskommunes presentasjon av Telemarkskanalen på nettet. Prosjektet er også et ledd i utviklingen av Telemarkskanalen som 1000 års-sted.

Telemark fylkeskommune ved kanalkoordinatoren styrer arbeidet og har ansvaret for totalprosjektet. Fylkesbiblioteket leder arbeidet med den delen av internettsatsingen som forteller kanalens historie.

Web'en vil presentere kanalen med nye og gamle bilder, film, animasjoner, historiske tekster og fakta. Totalprosjektet skal være avsluttet i løpet av neste år mens deler av web-

Bilder fra kanalen

Skien Sjømannsforening hjelper til med å skaffe til veie informasjon om båtene. Her er formann i foreningen, Arnold Nomme fotografert sammen med prosjektleder Ole Bjørn Ulsnæs.

en skal publiseres i løpet av våren 2003.

Totalt skal det satses oppunder en million kroner i prosjektet. Statens Bibliotektilsyn bidrar med 470.000 kroner. Fylkesbiblioteket og Kanalkontoret bidrar med like mye.

Dette bildet er tatt av Axel i Göteborg da den ble hentet av Fløtningens folk.

Millionsatsing på kanal-web

Telemarkskanalen skal presenteres i full bredde på nettet. Telemark fylkesbibliotek har fått støtte fra Statens Bibliotektilsyn for å utarbeide en web, som viser kanalens historie fram til i dag.

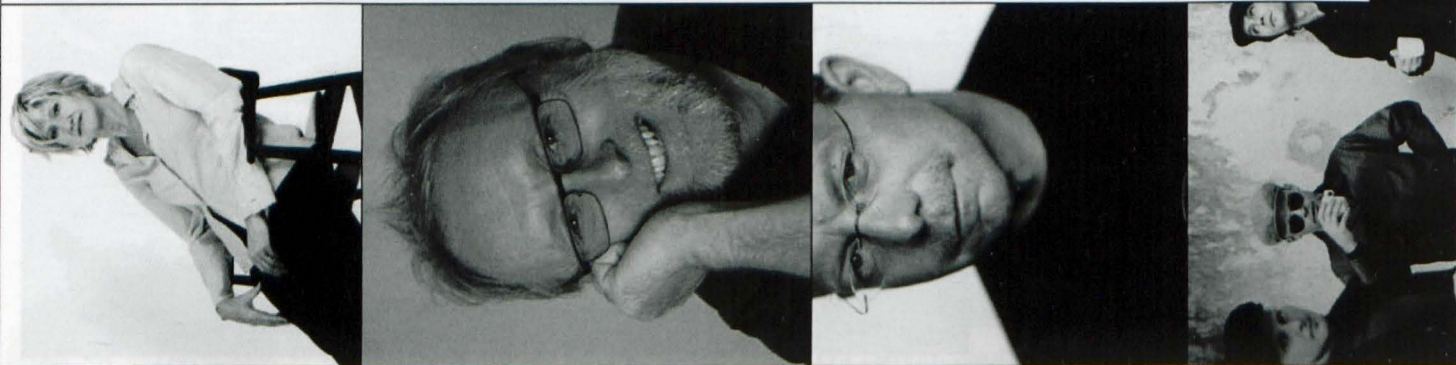
Web'en skal inngå som en del av Telemark fylkeskommunes presentasjon av Telemarkskanalen på nettet. Prosjektet er også et ledd i utviklingen av Telemarkskanalen som 1000 års-sted.

Totalt skal det satses oppunder en million kroner i prosjektet. Statens Bibliotektilsyn bidrar med 470.000 kroner. Fylkesbiblioteket og Kanalkontoret bidrar med like mye.

Telemark fylkeskommune ved kanalkoordinatoren styrer arbeidet og har ansvaret for totalprosjektet. Fylkesbiblioteket leder arbeidet med den delen av internettsatsingen som forteller kanalens historie.

Web'en vil presentere kanalen med nye og gamle bilder, film, animasjoner, historiske tekster og fakta. Totalprosjektet skal være avsluttet i løpet av neste år mens deler av web'en skal publiseres i løpet av våren 2003.

Telemarkskanalen er unik. Ikke bare i norsk sammenheng.

Program

Lørdag 14. juni:

Kl. 13.00: "Viser i Vrangfoss sluser" Ung nordisk viseartist, Øst Norsk Viseforum
 Kl. 16.00: Strengen bygge Guren Hagen Jonas Fjeld med band og damer – Hilde Heitberg og Tone Hulbækmo

Kl. 10.30 og 13.00: Barnekonserter i barnehagene i Nome.

Kl. 18.00: "Husker du" på Lunde sluse. Barbara Helsingius.

Kl. 19.00: Åningskonsert på Lille Ulefoss Gjestegaard. Ung nordisk viseartist. Arja Sajonmaa med akkompagnatør.

Kl. 20.00: Konsert på Kviteeid brygge. Ung nordisk viseartist. Åge Aleksandersen med band.

Kl. 20.00: Konsert på Løveid, Skotfoss. Nordisk visekveld med Marie Bergmann og Steinar Albrigtsen med musikere, Arja Sajonmaa med akkompagnatør.

Kl. 20.00: Konsert i Lårdal kyrkje, Tokke. Dvergmål med "Elias Blix i folketonedrakt".

Kl. 21.00: Dvergmål består av Øyonn Groven Myhren, Jon Anders Halvorsen, Turid Spildo Nerdrum og Marit Mattisgard.

Kl. 21.00: Konsert i Flåbygd kirke, Lunde. Göran Fristorp og Lunde Kammerkor.

Kl. 22.00: "Nord-norsk Viseaften" på Ulefoss sluser. Boknakanen.

Kl. 24.00: Midnattskonsert på Lunde Sluse. Midnight Choir.

Søndag 15. juni:

Kl. 13.00: Øvre Verket Håndverkstun, Ulefoss. Ung nordisk viseartist. Anne Grete Preus.

Kl. 15.00: "Nordisk visetreff på Lunde sluse". Visesangere fra Sverige, Danmark og Norge presenterer seg på Mudderen på Lunde Sluse.

Kl. 17.00: "Cornelis Vreeswijk på Lårdal brygge". Benny Borg.

Kl. 19.00: "KanalViseUng" - ungdomskonsert på Lunde sluse. Kulturskoleelever fra Midt-Telemark.

www.viservedkanalen.no

Nytt fra

For et flott skue! Vi tenker på alle kanalbåtene som nå ligger i vinterdvale på rekke og rad ved Hjellebrygga og bare venter på at det skal bli vår i luften slik at man nok en gang kan begynne seilasen på Telemarkskanalen.

Kanalsesongen 2002

Sesongen 2002 svarte ikke til forventningene. Det var totalt ca. 39.000 passasjerer som reiste med de tre kanalbåtene, og dette er en nedgang på 5 % i forhold til året før. Juli var ikke på langt nær den store "kanalmåned" som det pleier. Et flott vær til langt ut i september var positivt for kanalen som hadde en god august måned.

Rutesesongstart 19.mai

Mandag 19. mai legger "Henrik Ibsen" ut på årets første rutetur til Kviteid og allerede dagen derpå starter "Victoria" sin sesong. "Telemarken", som har hjemmehavn på Akkerhaugen, har sesong fra 23. mai – 17. august. Søndag 7. september går årets siste seilas med "Victoria".

Ny restauratør

Baltazar a/s, som eies av Arne Palerud, er ny restauratør ombord på "Victoria" og "Henrik Ibsen". Palerud driver fra før bl.a. caféen på Porsgrunds Porselænsfabrik, som er en av fylkets største turistattraksjoner. Restaurantene ombord vil få en ansiktsløfting i form av nye trekk på stoler og sofaer.

Arnold Nomme – ny skipper

Rederiet kan også presentere en ny skipper i tillegg til veteranen Tor Rønningen og den noe ferskere Roy Glemmestad, nemlig Arnold Nom-

me. Nomme har lang erfaring innen sjøfart og er godt kjent både i Telemarkskanalen og utover fjorden. Nomme er formann i Skien Sjømandsforening, så vi har fått en skikkelig "sjulk" som har et hjerte som banker for gamle fartøy. Dette vil nok passasjerene få merke.

Kanalsykling

Sykkeltilbudet langs kanalen begynner å bli viden kjent. Ikke minst har det nederlandske markedet oppdaget kanalsykling, og vi forventer en del gjester herfra i sommer, da det i år er flere turoperatører som tilbyr kanalsykling i sitt program. I løpet av april vil det bli presentert en ny sykkelguide for Telemark, hvor kanalruta er en av de viktigste rutene. Denne sykkelguiden er bygd på samme lest som sykkelguidene for bl.a. Nordsjøruta, Rallarvegen, Numedalsruta etc. Guiden vil koste kr. 90,- og kan bestilles hos Telemarkreiser.

www.telemarkskanalen.com

Kanalsidene på internett er godt besøkte og vi får svært mange gode tilbakemeldinger på funksjonelle og delikate sider. I løpet av våren vil imidlertid Telemarkskanalen v/ Telemark Fylkeskommune, som eier av kanalen, lansere helt nye hjemmesider for kanalen. Disse vil bli langt mer utførlige med historisk stoff, bildedarkiv, nyheter etc. i tillegg til reiseinformasjon.

Ny sommerkatalog

Telemarkreisereis sommerkatalog har i år fått en ny design med mye interessant kanalstoff å finne for den reiselystne. Vi håper at mange gjester fra både nær og fjern vil finne veien til kanalen i sommer og at vi går en rekordsommer på kanalen i møte!

Ha en God kanaltur!

Å dukke inn i kanalen i 2001, i det 10. året etter jubileumsåret er både noe annet - og det samme: Det er samme følelsen av alltid å oppdage noe nytt langs denne svære vann-aksen inn i det østafjelske. Og - sant å si; det nye som slår i mot deg som reisende innover det friske blå båndet mellom fjellene nå, i det 3. årtusen, er stillheten og klarheten i det grønne og det blå. At dette fortsatt finnes!

Å lese henrykte fylkesrapporter om syklisttall i tusener til "telemarks hjerte", ute på "den store kanalturen" eller "den lille", og så rykke inn selv langs kanalskogsbilveien langs Flåvann en sol-onsdag i fellesferien: Det dreier seg 51 km på sykkel og 7 timer på båt, fordelt på to dager. Bli møtt av to spinkle pling pling, ett ved Fjågesund, og ett før Kilen, fem- seks syklistert alt i alt, så stor er villmarka og vei-villmarka. Jeg aner også tre fire tankestreker av noen kajakkert ute på den store sjølinja som fortaper seg mil etter mil der framme. Der hadde jeg nyss møtt en salrygga fjording som motsats til kurvene i den nye Fjågesundbrui rett bakom. Bonderødmalt betong som løfter geiteramsbrynene på begge sider rett til himmels. Slik ønsker jeg å se det.

Brua fikk komme. Hvis ikke hadde kanskje sommerkulissene rykket inn for alvor. Folk kunne ellers nok ha flytta. "Nærmaten" ved brygga, Fjågesund Landhandel ville blitt spist opp av et senter i Drangedal eller Kviteseid. Ikke dermed sagt at ytterligere nye bruer vil være av det gode, eller nye langsgående veier. Skulle vi ikke heller nå si at strek var satt?

40 år etter at jeg tok første turen på Telemarkskanalen, går det med en viss ettertanke opp for meg hvilke enorme og stabile områder av villmark og fredelige kulturbygder som kranser kanalfarvannet. Litt for fredelige? Bak tunene av vannede blomster, rips og Hortensia ligger stuene å ankre opp i etter uker på oljeplattformene eller vintre på overfylte høgskoler og Oslokontorer.

Jeg ser de Henrik-Sørensen-så-grønne bergskortene rase ned mot meg i digre brenninger av lauvkroner; gråor, alm, lind og hassel, og tenker: Hva vil det si å ta dette landet i bruk igjen? Nå når markedet for rive-tinder av lønnetre, tønnestav av eik, bast av lind og binding av selje for lengst har svunnet inn til null? Nå når europas siste seter-entusiaster klorer seg fast til ragget på geitene som geita til berget over stupet?

Jeg sykler sønnenom den etter sigende genuine Anne Knutsdotter-plassen et sted der borte og tenker i dåmen av bergmyn-

Drømmer over sykkelstyret på Kanalturen - "den lille"

tekyrdderduft derifra: Alle disse hyller og og hakk i Telemarksfjellet, alle disse nisjer av natur med tusenårs menneskebruk bak seg, når ville de gjenoppdages, og av hvilken verden? Skulle det i stor stil startes etablererstøttede nisjeprodukter i karve, kanal-kanel og oregano, verdens nordligste valnøtt og fersken på friland? Ville Hydro promotere seg fra sitt hjemfylke med spel-sau-vadmel fra gjenoppdagede stamper i vannets kretsløp? Hva mente egentlig utrederne om "alternativtenking" i telejordbruket? Hva var budskapet til den typiske 55 år gamle brukeren av øvre telemarks jord? Kanskje var første målgruppe heller den sortkledde "Pumpel og pilt-generasjonen" i 30-årene, med x antall Seinenbredd-aftener bak seg og toroms millionbosted på Grunerløkka ved Akerselvas stryk: Matkultur er *im*, telemarksvannene vår Loire og sørvendte Provence, med en natur som er vårt fremste franske vertshus...

Eller var kultur-turismen å sammenligne med minknæringa nordpå i sin tid; en redningsplanke i en overgangstid, før oppdrettsfisk der og kanskje utmarksbeite her, av nødvendighet og global årsak ga ny giv i liene?

Vel vitende om at slike tanker nok kunne røre seg bak de smårutede gammelglassvinduene, entrer vi av levekårsnysgjerrighet et tun i noen avstand fra vår kanal. Der møter vi sandblåser-trailereren med sin tilhenger, og den 25 år gamle odelsbonden med puss-estøv i hår og fjes og et stort smil. Beinbruddet er grodd etter uhellet på landskappleiken i fjor. Countryfestivalen i Seljord står for døra til helga og han har litt dårlig tid og er på vei ut til pick-upen. En av de 120 sauene har sittet fast i et gjerde innpå en stol, og oljeborerkurset opererer med hjemmelekser!

Men han har nettopp satt siste blanke kors-skrue i lyst breidborda ospepanel i ytterveggen av det nesten klare ungfamiliehuset, på den delen der det tilflytta gam-

meltømmeret ikke skal fram, og der spiker heller ikke holder. Han kan melde om mange moltekart, og han er ferdig med ukas sandblåsing av et renovert gammalt industribygg ved Mossekanalen, for kontorer, kafe og jazzklubb. Han ligger godt an, og far og mor er blide heime fra ferie i syden.

En tomtefester for ei lita fritidstømre i åsen har latt vente på seg, de sinklafta lett sprukne 1800-talls stokkene har ikke godt av å ligge på jorden enda et år, men de er vel merka, og byggansvaret er overkommelig. For hit skal ingen hytteslott! Slik er innstillinga over hele kommunen, og vedtektene oppunder "Viddi" hadde heldigvis tatt farge av det, i tide. Hyttefolket hadde forresten prøvd seg med å foreslå liggende villmarksplank utpå, men de måtte da vite at kommunen krevde stående!

Nøkkelen til sykkelvillmarka er en fortettet liten pakke i brystlommeformat med mye omtanke, med kart-ark og illustrerte beskrivelser. Syklene på skipstaket er blitt kanalbåtenes nye emblem.

Nytt siden sist, tidlig i 90-årene, er et detaljert og oppdatert hefte fra kanalens eier, Telemark fylkeskommune i samarbeid med Telemarkreiser, både for fritidsbåt-turister og andre. Her er opplysninger om bruer og merking, toaletter, slusekontakt pr. telefon, steder for utsetting av båter, gode råd for slusing, fartsgrenser og maste-høyde (henholdsvis 5 knop i Nome inntil 100 m fra land, og 12, 8 m, gamle Ulefoss bru!) og med detaljkart for de større havnene helt fra Langesund i havgapet, til Dalen innunder Vidda. Også Øst-kanalen til Notodden er med, der maste-høyden er hele 16 m. Sesongen er utvidet til 1.5-30.9 med mulig bestilt slusing i Skien og Løveid selv i oktober. Også prisene er senket, rabatter er innført og kanalveteraner fra Europa og Sverige vil på alle disse lettere kjenne seg igjen.

Både Kanalen og Telemarkskysten har fått sine nye kulturhistoriske opplysning-shefter i lommeformat utgitt av konservator Tor Kjetil Gardåsen i samarbeid med Fortidsminneforeningen. Det har videre kommet detaljerte oppdaterte seilingskart, foruten flere regionalhistoriske verk som går i dybden om hele Telemarksvassdraget og dets industrihistorie og menneskeverk.

Utdrag fra tillegget "Veien videre", i "Bandakkanalen" (Ø. Dalland/P. H. Misund), som nå er kommet i ny og utvidet utgave v/Ø. Dalland, Landbruksforlaget 2001.

Artikkelen er forkortet pga plassmangel - red.

Dampskipmodeller i miniatyr

De fleste dampskipene er vekk og oljelandet Norge kan ikke skryte av å være flinke til å ta vare på eldre verneverdige fartøyer. Heldigvis finnes det entusiaster som gjør en fabelaktig innsats for å berge enkelte klenodier fra skjærebrennerne. Gamle ærverdige fartøyer som utgjorde en vesentlig del av vår historie ..og takk for det!

En annen måte å lære gamle fartøyer å kjenne er å studere modeller og heldigvis finnes det folk som kan gjenskape distriktet eller byens stoltheter og gi nålevende og kommende generasjoner et godt bilde av hvordan de egentlig var. En av disse er Oddvar Groa i Skien.

Båtene på Telemark-kanalene

Fra slutten av 1800 og fram til 1950 årene, var det stor trafikk på vannveien mellom Skien og øst og vest Telemark. På den travleste tiden var det 7 - 8 båter som trafikkerte på Telemarkskanalen. Alle disse båtene, bortsett fra "Victoria" og lastebåten "Dalen", er nå for lengst borte.

Det er nå kun de eldste av den nålevende generasjonen som vet hvordan disse gamle båtene så ut.

En som husker de vakre Telemarksbåtene godt, er pensjonert oppsynsmann i Skien kommune, Oddvar Groa. Han har ikke bare båtene i sitt indre bilde, men har laget modeller av nesten alle disse båtene. Alt fra passasjerbåter, lastebåter, til taubåter med lektere med koks som skulle til Tinfos Jernverk på Notodden.

Modellene som Groa lager er ikke tradisjonell modellbygging, men de er skåret ut av et helt stykke. Arbeidet er nærmest treskjæring og detaljene av metall er loddet isammen. Ingenting er kjøpedeler, alt er håndlaget. Oddvar Groa er en

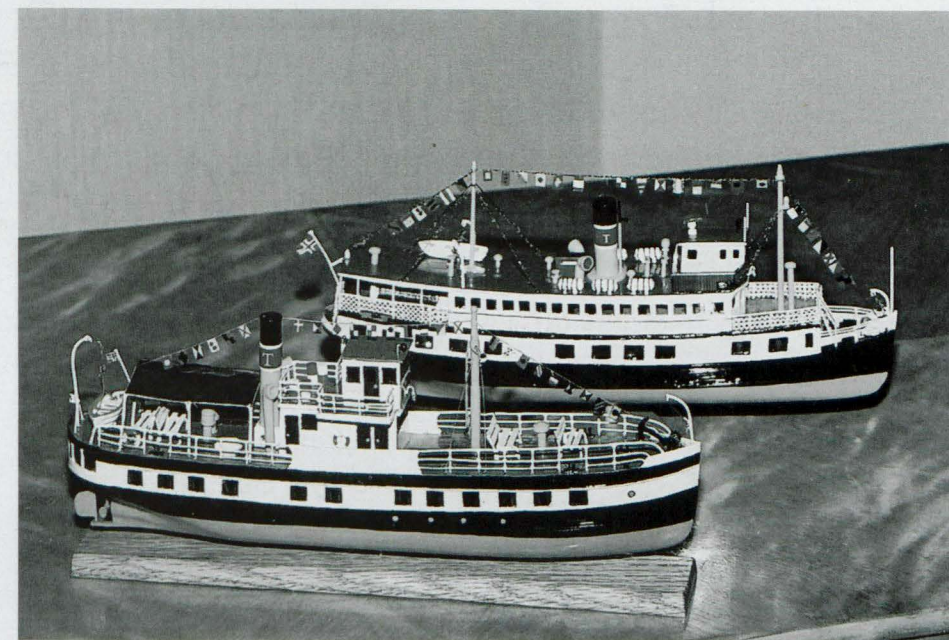

Her er et utvalg av båtene på Telemarkskanalen, i bakgrunnen er D/S «Union» IV. Foto: Cato Andersen.

beskjeden mann og har i det lengste unngått blest om sin hobby. Han startet opp byggingen som terapi da han og kona mistet sin sønn etter lang tids kreftsykdom. Båt etter båt er blitt laget og til nå er 15 stykker ferdige i størrelse fra 15 til 25 cm lengde. Arbeidene til Groa fortjener en bedre skjebene enn kun å stå i skap i stua. Håpet bør være at mange kan få del i denne samlingen,

slik at de som ikke har sett Telemarksbåtene, kan få et inntrykk av hvor flotte de var. I dag er det kun "Victoria" som er i drift av de gamle passasjerbåtene, men "Henrik Ibsen" er kommet til og opprettholder tradisjonen med turisttrafikk på den vakre og berømte Telemarkskanalen.

Tekst: Jan Rugstad

D/S «Victoria» og D/S «Henrik Ibsen».

Foto: Cato Andersen.

B

Returadr.:
Telemarkkanalens Venner
Postboks 372 Sentrum
3701 SKIEN

Bli kanalvenn!

Meld deg inn i Telemarkkanalens Venner

I 1892 var ikke Bandakkanalen den turistattraksjonen, slik vi kjenner den i dag. Dengang var det et særdeles dristig byggverk av stor ingeniørkunst, og den dag i dag befester Telemarkkanalene seg som en unik ferdselåre her i landet. Også internasjonalt sett er kanalens monumentale anlegg en levende representant for industrialismens begynnelse i Norge.

At sluseanleggene innover Telemarksbygdene ble vellykket, vitner den store aktiviteten som ble

etter århundreskiftet. Etterhvert som veiene ble bedre, mistet båttrafikken på Telemark-kanalene en stor del av sin betydning.

Så kom Turistene. Cirka 40.000 har gjestet kanalbåtene årlig fra midten av 80-tallet og fram til i dag. Det er vel ingen som vet hvor mange som avlegger de mange severdigheter langs den over 100 kilometer lange kanalstrekningen et besøk. At betydningen for de enkelte lokalsamfunn er store, er derimot hevet over tvil.

Telemarkkanalens Venner er en organisasjon som på fritt og upolitisk grunnlag arbeider for fortsatt drift av Telemarkkanalene, for vern av minnesmerker, natur- og kulturverdier som ligger til vassdraget og er knyttet til driften av kanalene. Telemarkkanalens Venner ønsker å stimulere til økt bruk av kanalene og vassdraget som ledd i både næringsvirksomhet og ferie/rekreasjonssammenheng.

Medlemskap i Telemarkkanalens Venner, koster for privatpersoner kr. 150,- pr. år,
firmamedlemskap kr. 500,- pr. år.

Klipp ut og send kupongen til: Telemarkkanalens Venner
Postboks 372 Sentrum
3701 SKIEN

Navn

Navn

Adr.

Adr.

Postnr./sted

Postnr./sted